

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 25 april 2024
(OR. en)

8947/1/24
REV 1

SOC 279
GENDER 64
ANTIDISCRIM 58
EMPL 164

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Kvinnor i det offentliga livet – <i>Riktlinjedebatt</i>

För delegationerna bifogas en vägledande not från ordförandeskapet inför riktlinjedebatten i det ovannämnda ärendet vid mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 7 maj 2024.

Kvinnor i det offentliga livet*Riktlinjedebatt***Förbättra kvinnors representation i beslutsfattandet**

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en mänsklig rättighet och en grundläggande princip för EU som fastställs i fördragen och i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Målet är en jämlikhetsunion där kvinnor och män, flickor och pojkar, i all sin mångfald, är fria att följa den väg de valt i livet, har lika möjligheter att växa och på lika villkor kan delta i och leda vårt europeiska samhälle.

Som ett resultat av ett ökat politiskt engagemang på detta område föregår Europeiska kommissionen med gott exempel genom att ha det första jämställda kommissionskollegiet någonsin och den första kommissionsledamoten med ansvar för jämlikhet. Samtliga EU-institutioner har gjort betydande framsteg under den nuvarande mandatperioden genom lagstiftningsinitiativ som syftar till att främja jämställdhet i alla dimensioner. Det är absolut nödvändigt att demokratiska processer och politiska partier följer upp dessa framsteg i sina strukturer och att de är inkluderande och återspeglar mångfalden i det europeiska samhället.

Trots långsiktiga ansträngningar och obestridda framsteg är kvinnor dock fortfarande underrepresenterade på de flesta nivåer av det politiska beslutsfattandet och på andra områden av det offentliga livet, särskilt på ministerbefattningar och andra verkställande befattningar. Av uppgifterna om Europeiska unionen från Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) framgår att i genomsnitt 39,5 % av ledamöterna i Europaparlamentet och 32,8 % av ledamöterna i EU-medlemsstaternas nationella parlament är kvinnor, med stora geografiska skillnader. I genomsnitt utgör kvinnor endast 32,9 % av ministrarna och 35,7 % av ledamöterna i regionala församlingar. Endast i en handfull EU-medlemsstater råder fullständig jämlikhet eller balans mellan könen i den politiska representationen.

Uppgifterna är dessutom mycket mindre upplyftande om man tittar specifikt på könsfördelningen i parlament och lokala och regionala råd beträffande talmän, ordförande för parlamentariska organ eller viktiga icke-valda befattningar. Det finns fortfarande könssegregering när det gäller ministrars ansvarsområden och medlemskap i parlamentariska arbetsorgan, där vissa områden är traditionellt mansdominerade (t.ex. försvar och finans) och andra har en högre andel kvinnor (t.ex. socialpolitik och utbildning). Detta är starkt kopplat till lagstiftnings- och budgetkonsekvenser, till fördel för mansdominerade politikområden.

Ur ett intersektionellt perspektiv är siffrorna för deltagandet av kvinnor som tillhör etniska minoriteter, hbtqi-personer eller kvinnor med funktionsnedsättning ofullständiga, men visar på mycket låga andelar, vilket tyder på att minoritetsgrupper och deras perspektiv representeras i begränsad utsträckning.

Hinder för kvinnors lika representation i politiska och verkställande befattningar

Kvinnor i det politiska beslutsfattandet möter hinder som är inbyggda i olika kulturella, ekonomiska och politiska sammanhang och valsystem.

För det första finns det **välkända långvariga hinder som fortsätter att hindra eller avskräcka kvinnor från att tillträda politiska beslutsfattande befattningar**, såsom följande:

- Könsstereotyper och könsrelaterade fördomar som är inbyggda i den allmänna kulturen fortsätter att påverka kvinnor negativt. Uppfostran av pojkar och flickor och negativa stereotyper av kvinnor och män, även i medierna, begränsar ytterligare kvinnors intresse av och ambitioner att uppnå maktpositioner under sitt yrkesliv.
- Det råder en mansdominerad politisk kultur i partier och politiska institutioner. Det sätt på vilket politiska partier är organiserade, som grindvakter till politiska uppdrag, till exempel när det gäller rekryterings-, tillträdes- och urvalsförfaranden, har en negativ inverkan på kvinnors möjligheter att tillträda ledande befattningar.
- Frågan om omsorg och balans mellan arbete och privatliv. Många kvinnliga ledare står inför en arbetsbörda och tidskrav som är överväldigande, samtidigt som ansvaret för hushållsarbete och omsorg om barn och äldre fortfarande är ojämnt fördelat.

- Nyckelresurser såsom tid, finansiella medel och politiska nätverk är ojämnt fördelade.
- De politiska systemen i sig kan utgöra ett potentiellt institutionellt hinder. Majoritetssystem är mindre effektiva när det gäller att främja valet av kvinnliga kandidater än politiska system som helt och hållet bygger på proportionell representation, eller som innehåller ett inslag av proportionell representation.
- Mediebevakningen av kvinnliga politiker och ledare är fortfarande könsdiskriminerande; kvinnliga politiker får betydligt mindre uppmärksamhet (17 % mindre än män) och bevakningen återspeglar ofta könsstereotyper (Van der Pas & Aldering 2020).
- Det finns en brist på kvinnliga förebilder till följd av ovannämnda hinder.

För det andra har **nya, utmanande hinder uppstått som hindrar kvinnor från att stanna kvar på politiska beslutsfattande befattningar eller tvingar dem att lämna befattningen i förtid**, särskilt följande:

- Våld och trakasserier mot kvinnliga politiker, men även mot andra kvinnor i ledande befattningar, verkar hämmande för alla kvinnor som överväger en karriär i det offentliga livet. Många kvinnliga politiker och ledare lämnar befattningen innan deras förordnande löper ut eller stannar inte kvar länge vid makten.
- Omfattningen av övergrepp och våld som i oproportionerligt hög grad riktas mot kvinnor i politiken och i det offentliga livet enbart på grund av att de är kvinnor är ett växande problem. Medan män i första hand utsätts för mer allmänna och politiska övergrepp, utsätts kvinnliga politiker för övergrepp som grundas på deras könsidentitet, och kvinnliga politiker som tillhör etniska minoriteter utsätts för flest övergrepp.
- Vittnesmålen från aktiva och före detta kvinnliga politiker som i kölvattnet av metoo-rörelsen har berättat om sina personliga erfarenheter av sexuella trakasserier är en annan källa till oro. Det finns fortfarande brister i fråga om interna skyddsåtgärder mot sexism, trakasserier och sexuella trakasserier och i fråga om effektiv rapportering och ansvarsskyldighet inom partier och parlament. Kvinnliga kandidater och parlamentsledamöter rapporterar också om bristande stöd och solidaritet mellan partierna när de utsätts för övergrepp.

- Forskning visar att kvinnliga politiker attackeras upp till tre gånger så ofta jämfört med manliga politiker, särskilt på nätet (Daniele, Dipoppa, Pulejo, 2023). Våld mot kvinnor i beslutsfattande ställning är utbrett och har i allt högre grad förflyttats till den virtuella världen, och har även antagit nya former såsom datorgenererade nakenbilder och videor utan samtycke (intima bilder framställda med deepfake-teknik, nätflashning) eller nätstalkning. Även om våld på nätet redan är mycket hotfullt och traumatiserande kan det också föregå våld utanför nätet, och i extrema fall – såsom mordet på parlamentsledamot Jo Cox i Storbritannien – leda till kvinnomord. Kandidater som är hbtqi-personer eller tillhör minoriteter är också utsatta i oproportionerligt hög grad.

Mekanismer för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i politiska befattningar

Underrepresentationen av kvinnor i beslutsfattandet är en mångfasetterad fråga. De åtgärder som måste vidtas gäller inte bara valsystemet eller politiska partier, utan har en bredare räckvidd och omfattar även strategier för balans mellan arbete och privatliv och strategier för att bekämpa könsrelaterat våld, stödja en jämnare fördelning av omsorgsansvaret och hushållsansvaret samt övervinna könsstereotyper. Studier visar också att det finns ett behov av att skapa en inkluderande miljö för alla, även kvinnor från missgynnade grupper, för att öka och säkra närvaron av kvinnor i ledande ställning och fullt ut utnyttja deras talanger. Som det erinras om i kommissionens jämställdhetsstrategi för 2020–2025 är kvinnor en heterogen grupp och kan utsättas för intersektionell diskriminering grundad på flera olika egenskaper¹. Exempelvis stöter kvinnor med funktionsnedsättning ofta på utmaningar när de utövar sina rättigheter, bland annat när de deltar i val och engagerar sig i politiska processer och beslutsprocesser.

¹ I artikel 10 i EUF-fördraget föreskrivs att unionen vid ”utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska [...] söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning”.

I jämställdhetsstrategin erinrades också om vikten av lika möjligheter att delta, som avgörande för den representativa demokratin på alla nivåer. Kommissionen åtog sig att främja kvinnors deltagande som väljare och kandidater i valet till Europaparlamentet 2024, i samarbete med Europaparlamentet, nationella parlament, medlemsstaterna och det civila samhället, även genom finansiering och främjande av bästa praxis. Kommissionen gjorde också särskilda åtaganden när det gäller högre befattningar inom sin förvaltning och i fråga om att hjälpa medlemsstaterna att utarbeta och genomföra effektivare strategier för att öka antalet kvinnor i beslutsfattande ställning.

När det gäller den bredare frågan om att göra arbetsmiljöer mer inkluderande föreskrivs flexibla arbetsformer för föräldrar och anhörigvårdare i direktiv (EU) 2019/1158 om balans mellan arbete och privatliv, vid sidan av direktiv 2006/54/EG om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet, som också föreskriver ett ökat skydd mot könsdiskriminering.

Kommissionens rekommendation från 2023 om inkluderande och motståndskraftiga valprocesser innehåller rekommendationer om jämställdhet och identifierar ett antal relevanta åtgärder riktade till medlemsstaterna.

Den nyligen antagna förordningen om digitala tjänster och det kommande direktivet om våld mot kvinnor syftar till att bättre skydda användarna genom att skydda de grundläggande rättigheterna på nätet, inrätta en kraftfull ram för transparens och ansvarsskyldighet för onlineplattformar och tillhandahålla en enda, enhetlig ram i hela EU. Bland annat åläggs stora onlineplattformar att vidta effektiva riskbegränsningsåtgärder för att hantera systemrisker, inbegripet när det gäller olaglig hatpropaganda eller cybervåld mot kvinnor. Det så kallade direktivet mot munkavleprocesser syftar till att bättre skydda bland annat politiker, journalister och aktivister från hotet om ogrundade rättsliga åtgärder och rättsliga åtgärder som utgör rättegångsmissbruk för att tysta dem som arbetar i allmänhetens intresse.

I och med den överenskommelse som nyligen nåddes om direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer kommer medlemsstaterna att bli skyldiga att införa nya verktyg för att bekämpa våld och hatpropaganda mot kvinnor både på och utanför nätet, varvid onlineplattformarna kommer att spela en viktig roll.

Nästa år firas 30-årsdagen av deklarationen och handlingsplanen för kvinnor, utveckling och fred från Peking från 1995. I handlingsplanen från Peking erinras om att jämställdhet mellan kvinnor och män i beslutsfattandet är avgörande för kvinnors egenmakt. Dessutom fastställs i konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor rätten att delta i det offentliga och politiska livet, med en skyldighet att vidta alla lämpliga åtgärder för att avskaffa diskriminering av kvinnor i det politiska och offentliga livet och att säkerställa att kvinnor, på samma villkor som gäller för män, har rätt att rösta och vara valbara, delta i offentliga angelägenheter, inneha ämbeten och fullgöra officiella åligganden samt delta i relevant verksamhet i det civila samhället.

Denna debatt kommer att ge tillfälle att diskutera de mekanismer och åtgärder som krävs för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i beslutsfattandet på EU-nivå och nationell nivå. Det kan till exempel röra sig om institutionella och strukturella åtgärder på nationell nivå, såsom reformer av valsystemen, bindande eller frivillig partikvotering, balans mellan könen i valadministrationsorganens styrande organ, sammankoppling av tilldelningen av offentliga medel till politiska partier med en jämn könsfördelning, omdefiniering av arbetsstrukturer och främjande av jämställdhetsintegrering, inbegripet bättre datainsamling, men även utbildning, mentorskap, finansiering och annat stöd till kvinnliga kandidater, särskilt unga kvinnor och kvinnor från underrepresenterade minoritetsgrupper. Med tanke på den sexism, de trakasserier och det våld som särskilt kvinnliga politiker utsätts för bör uppmärksamhet ägnas åt åtgärder för att bekämpa könsstereotyper, hatpropaganda och trakasserier på och utanför nätet.

I samband med det kommande valet till Europaparlamentet, och som en del av sina insatser för att göra jämställdhetspolitiken mer synlig i rådet, lägger det belgiska ordförandeskapet fram denna fråga för diskussion och utbyte av erfarenheter och bästa praxis i syfte att säkerställa en säker och jämlik miljö för kvinnor i det offentliga livet.

Mot denna bakgrund uppmanas ministrarna att hålla en riktlinjedebatt om följande frågor:

1. *Vilka strategier och mekanismer på nationell nivå har ert land utarbetat för att öka kvinnors representation i beslutsfattandet och främja jämställdhet mellan kvinnor och män i ledande roller?*
2. *Vilka initiativ kan tas på EU-nivå för att nå det ovannämnda målet?*